10. Matematika és Informatika Alkalmazásokkal Konferencia, 2019. november 15–17., Kolozsvár

A háromszög két új nevezetes köre?

Bíró Bálint (Eger)-Nagydobai Kiss Sándor (Szatmárnémeti)

(balint.biro55@gmail.com, d.sandor.kiss@gmail.com)

Bíró Bálint 2016-ban Baján, a matematikatanárok Rátz László vándorgyűlésén felvetett egy addig megoldatlan elemi geometriai feladatot. A megoldásra Bíró Bálint és Nagydobai Kiss Sándor közös munkája nyomán 2019-ben került sor. A probléma tanulmányozása során az eredeti feladattal szorosan összefüggő több érdekes geometriai tényre is fény derült.

Az ABC háromszög körülírt körének AA', BB', CC' átmérői által a magasságvonalakon általános esetben meghatároznak hat pontot. Ez a hat pont két olyan háromszög csúcsait képezi, amelyek hasonlók az ABC háromszöghöz. Az előadásban e két háromszög köré írható körök tulajdonságainak tanulmányozásával foglalkozunk.

Az ABC háromszögre vonatkozóan a D, E, F valamint a D', E', F' pontokat a következőképpen definiáljuk (1. és 2. ábra):

$$D = AH \cap BO; \quad E = BH \cap CO; \quad F = CH \cap AO,$$

$$D' = AH \cap CO; \quad E' = BH \cap AO; \quad F' = CH \cap BO,$$

ahol O és H rendre az ABC háromszög körülírt körének középpontja, illetve magasságpontja.

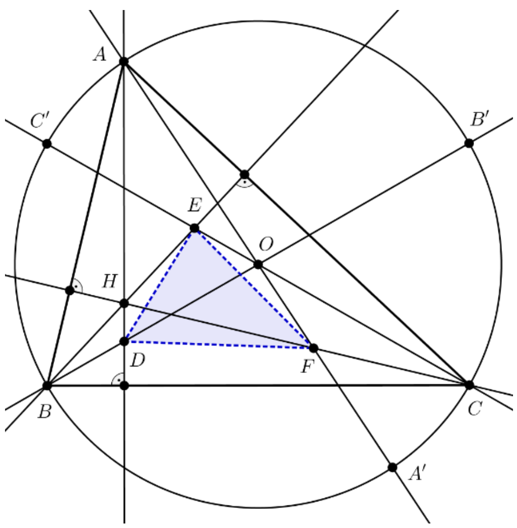

1. ábra

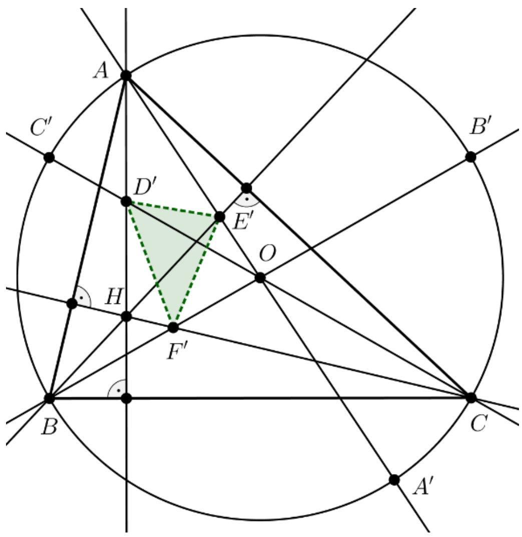

2. ábra

Főként trigonometrikus eszközök alkalmazásával sikerült igazolni, hogy az DEF és $D'E'F'$ háromszögek hasonlók az ABC háromszöghöz, és így egymáshoz is, és a tulajdonság teljesül minden háromszögre (nem csak az 1. és 2. ábra hegyesszögű háromszögeire).

A feladat megoldásának egyenes következményeként bizonyítottuk, hogy a DEF és $D'E'F'$ háromszögek körülírt körei átmennek az ABC háromszög H magasságpontján (3. ábra), vagyis a $DEFH$ és $D'E'F'H$ négyszögek húrnégyszögek.

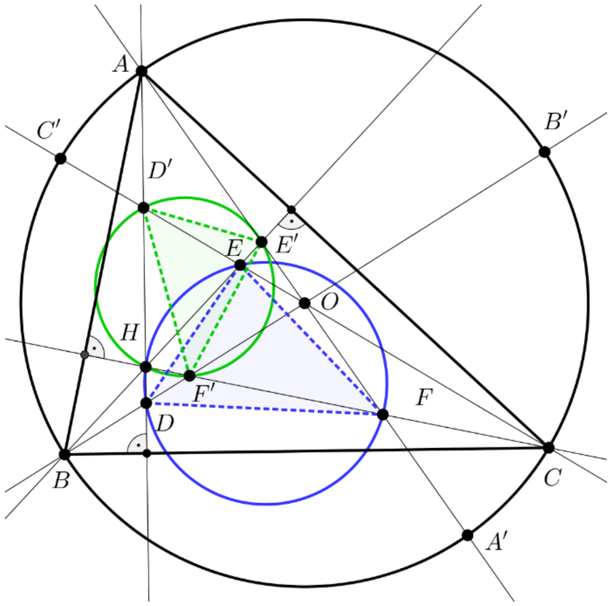

3. ábra

A probléma további tanulmányozása folyamán Nagydobai Kiss Sándornak az volt a sejtése, hogy az $O;H$ pontok, valamint a DEF és $D'E'F'$ háromszögek körülírt köreinek $U;U'$ középpontjai egy parallelogramma csúcsai (4. ábra). A tételt analitikus úton sikerült igazolni.

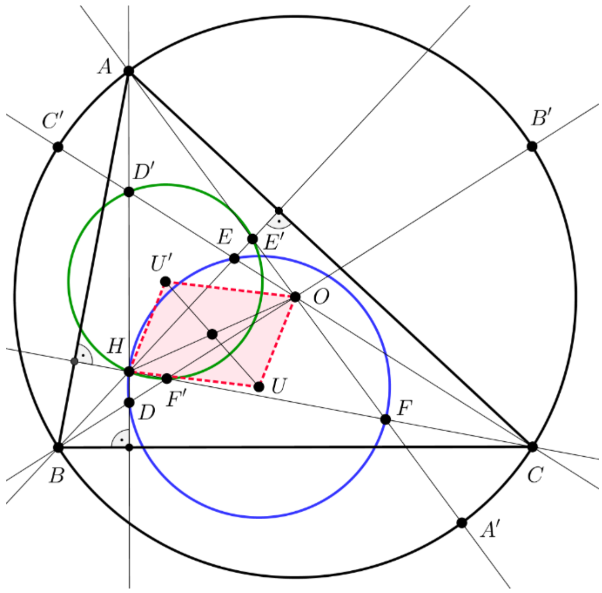

4. ábra

A rajzok alapos tanulmányozása során Bíró Bálint megfogalmazta azt a sejtést, hogy a DEF és $D'E'F'$ háromszögek körülírt köreinek másik metszéspontját H'-vel jelölve (az egyik metszéspont az előzőek szerint H), a H' pont illeszkedik a HO átmérőjű körre. (5. ábra). Ezt a tételt is sikerült egyszerű eszközökkel bizonyítani.

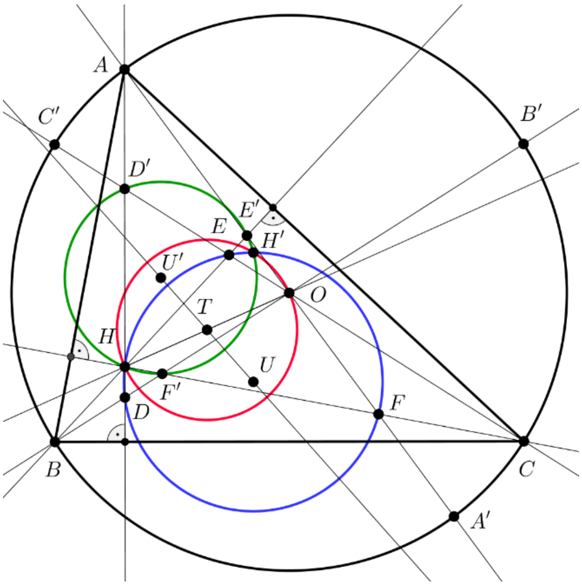

5. ábra

Ezzel lényegében azt is igazoltuk, hogy a DEF és $D'E'F'$ körök, valamint a HO átmérőjű kör a $H; H'$ alappontú hiperbolikus körsor tagjai.

A közös kutatás során a fentieken kívül sikerült még bizonyítani számos más észrevételt, például azt, hogy $OH'U'U$ négyszög szimmetrikus trapéz, de azt is, hogy a $C'BDD', B'CDD'$, $C'AE'E, A'CE'E$, $A'BF'F, B'AF'F$ mindannyian négyszögek szimmetrikus trapézok, továbbá azt is, hogy a $C'BDD'$; $B'CDD'$, a $C'AE'E$; $A'CE'E$, illetve az $A'BF'F$; $B'AF'F$ trapézpárok körülírt köreinek középpontjait összekötő szakaszok felezőpontjai rendre az $OD'D$, $OE'E$, $OF'F$ egyenlőszárú háromszögek körülírt köreinek középpontjai.

Közös kutatásunk alapján úgy látjuk, hogy az ABC háromszögnek két új, nevezetes körét sikerült megtalálni és azoknak több, figyelemre méltó tulajdonságát is meghatároztuk.

Közös munkánk nyitott kérdése, hogy a H' pont vajon a háromszög új nevezetes pontja-e? Ezt a kérdést a kutatás folytatása során szeretnénk eldönteni.

Irodalom:

[1] Clark Kimberling, *Triangle Centers and Central Triangles*, Congressus Numerantium, Winnipeg, Kanada, 1998.

[2] *Encyplopedia of Triangle Centers*, https://faculty.evansville.edu/ck6/encyclopedia

[3] Kiss, Sándor, *Comparative Analysis of Coordinate Geometry Methods* (in Hungarian), Editura Didactică și Pedagogică, București, 2008.